

Autoreferat przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych w języku polskim

dr Ewa Maćkowiak

(Załącznik 2)

Spis treści

I. Sylwetka kandydatki	3
II. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej	3
III. Ścieżka kariery zawodowej.....	3
IV. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	3
V. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. nr 65, poz.65, poz.595 ze zm.).....	4
VI. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych i współpracy międzynarodowej	22

I. Imię i nazwisko: Ewa Maćkowiak

II. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe – z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytułu rozprawy doktorskiej

2.1 Dyplom ukończenia studiów dziennych magisterskich w Akademii Ekonomicznej im. Karola Adamieckiego w Katowicach (obecnie Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach) na Wydziale Ekonomii, kierunek Finanse i bankowość, specjalność Rachunkowość w 1997 roku.

2.2. Dyplom doktora nauk ekonomicznych nadany uchwałą Rady Wydziału Finansów i Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej w Katowicach z dnia 29 czerwca 2006 roku na podstawie przedstawionej rozprawy doktorskiej pt. *„Wykorzystanie koncepcji ekonomicznej wartości dodanej do oceny sytuacji finansowej i wartości przedsiębiorstwa”*

III. Ścieżka kariery zawodowej

Pracę zawodową rozpocząłam jeszcze podczas studiów w czasie stażu w Elektrobudowie S.A. w dziale ekonomicznym. W roku 1997 rozpocząłam pracę w Elektrobudowie S.A. w dziale finansowo-księgowym na stanowisku asystenta, a następnie księgowej. W pierwszym okresie pracy zajmowałam się rozliczaniem inwestycji, przechodząc kolejne działy księgowości nabyłam doświadczenie w zakresie księgowości oraz plac.

IV. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

Od września 1999 do sierpnia 2006 roku byłam zatrudniona na stanowisku asystenta w Katedrze Rachunkowości Akademii Ekonomicznej w Katowicach. Od stycznia 2002 roku do lutego 2004 roku przebywałam na dwóch urlopach macierzyńskich oraz urlopie naukowym. W roku 2006 obroniłam rozprawę doktorską pt. *„Wykorzystanie koncepcji ekonomicznej wartości dodanej do oceny sytuacji finansowej i wartości przedsiębiorstwa”* napisaną pod kierunkiem prof. dr hab. Haliny Buk. Recenzentami w przewodzie doktorskim byli: prof. dr hab. Krzysztof Marcinek z Akademii Ekonomicznej w Katowicach oraz prof. dr hab. Bronisław Micherda z Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Rada Wydziału Finansów i Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej w Katowicach w dniu 29 czerwca 2006 roku nadała mi tytuł doktora nauk ekonomicznych.

W latach 2006 - 2016 byłam zatrudniona w Katedrze Rachunkowości na stanowisku adiunkta. Obecnie jestem zatrudniona na stanowisku asystenta.

V. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. nr 65, poz. 595 ze zm.)

5.1 Monografia naukowa:

Wielowymiarowe podejście do zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie,

Wydawnictwo CeDeWu, Warszawa 2019, ss.330, ISBN 978-83-8102-188-3.

Recenzentem wydawniczym był prof. dr hab. Mirosław Wypych.

5.2 Omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

Współczesna gospodarka opiera się na sile małych i średnich przedsiębiorstw, to one tworzą miejsca pracy, przyczyniają się do wzrostu wielkości PKB, sprzyjają bogaceniu się społeczeństwa, i to w odniesieniu zarówno do całego kraju jak i jego poszczególnych regionów. Wraz z rozwojem liczby małych i średnich przedsiębiorstw zaistniała konieczność ich zdefiniowania oraz wyodrębnienia z grupy wszystkich przedsiębiorstw. W literaturze przedmiotu oraz w przepisach prawa odnaleźć można wiele definicji przedsiębiorstw zaliczanych do grupy MSP. Ogólnie przyjęte zostały dwie grupy kryteriów:

- ilościowe,
- jakościowe.

Kryteria jakościowe wiążą się z określonymi właściwościami małych i średnich podmiotów (sieć osobistych kontaktów z klientami, mały udział w rynku, trudności w dostępie do efektów skali, uproszczona forma organizacyjna, samodzielność prawna i ekonomiczna, dominacja osoby i osobowości właściciela). Kryteria ilościowe obejmują liczbę zatrudnionych, wielkości finansowe (poziom przychodów, suma bilansowa), czy też wielkości rynkowe (udział w rynku sprzedaży).

Obecnie na terenie Unii Europejskiej wiodącą rolę pełni jednolita forma definicji małych i średnich przedsiębiorstw bazująca na kryterium ilościowym. W Polsce małe i średnie

przedsiębiorstwa zdefiniowane zostały między innymi w Ustawie Prawo przedsiębiorcy, czy Ustawie o rachunkowości.

Sektor mikro, małych i średnich przedsiębiorstw stanowi dominującą grupę podmiotów w gospodarce europejskiej. W państwach członkowskich Unii Europejskiej działalność gospodarczą prowadzi prawie 2,6 mln przedsiębiorców. Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią 99,8% ogólnej liczby przedsiębiorstw niefinansowych¹. Dominują firmy będące mikroprzedsiębiorstwami 92,4%, małe firmy stanowią 6,4%, natomiast średnie stanowią 1%.

Oczekiwania otoczenia wobec współczesnego przedsiębiorstwa są znacznie większe niż wynika to z prowadzonej działalności. Przedsiębiorstwo jest nie tylko postrzegane jako dostawca odpowiednich produktów i usług, ale jako jednostka zobowiązana do ochrony i umacniania społecznego kontekstu, w którym funkcjonuje. Odpowiedzialność ta znajduje uzasadnienie w tym, że przedsiębiorstwo jest tworem społeczeństwa będącego na konkretnym etapie dorobku i rozwoju cywilizacyjnego, przedsiębiorstwa działają, opierając się na zbiorowym wysiłku ich pracowników, wykorzystując techniczny i społeczny podział pracy, funkcjonują w rozlicznych interakcjach z szerszym otoczeniem społecznym właściwym historycznie ukształtowanemu rozwojowi społeczeństwa i osiągają cele i wartości wynikające z ich powszechnie uświadomionej, społecznie akceptowanej hierarchii.

Od końca XX wieku celem działalności większości przedsiębiorstw była maksymalizacja wartości przedsiębiorstwa. Maksymalizacja zysku jako cel nadrzędny przedsiębiorstwa została zastąpiona przez maksymalizację jego wartości. Współczesne metody analizy finansowej ujmują jako istotny element w zarządzaniu przedsiębiorstwem średni ważony koszt kapitału, co wyraźnie różni to od podejścia tradycyjnego.

W ostatnim czasie przyjmuje się, że nadrzędnym celem działalności przedsiębiorstwa jest maksymalizacja jego wartości. Oczywiście cel ten zbieżny jest z teorią behawioralną przedsiębiorstw, gdyż maksymalizacja wartości przedsiębiorstwa, zwykle odpowiada maksymalizacji wartości wszystkich interesariuszy.

A zatem koncepcja oparta na maksymalizacji wartości zastąpiła maksymalizację zysku. O ile, w przypadku dużych firm takie przeniesienie celu działalności jest uzasadnione, o tyle w przypadku małych podmiotów bardzo często ważniejsza jest maksymalizacja zysku.

¹ A. Biernat, Luka finansowa w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw na przykładzie województwa świętokrzyskiego, CeDeWu, Warszawa 2015 r., s.7;

Maksymalizowanie wartości, czy też maksymalizowanie wyniku finansowego nierozdzielnie związane jest z koncepcją zarządzania wartością przedsiębiorstwa. Koncepcja ta koncentruje się na:

- prawidłowym definiowaniu nośników finansowych,
- wybraniu odpowiednich mierników oceny kształtowania się wartości,
- włączeniu wszystkich stron zainteresowanych funkcjonowaniem przedsiębiorstwa.

W przypadku małych i średnich przedsiębiorstw celem prowadzenia działalności jest osiągnięcie określonych korzyści ekonomicznych. Porównując cele działalności małych i średnich przedsiębiorstw z dużymi podmiotami należy zwrócić uwagę, na inne postrzeganie prowadzenia działalności gospodarczej. W dużych przedsiębiorstwach cele strategiczne dotyczyć mogą np. rozbudowy przedsiębiorstwa, opracowania nowych technologii, natomiast w małym podmiocie może to być przyjęcie nowego pracownika.

W przypadku małych przedsiębiorstw często uznaje się maksymalizację zysku niż maksymalizację wartości jako cel nadrzędny, ponieważ dla właścicieli małych firm bardzo często istotne jest osiągnięcie nadwyżki umożliwiającej sfinansowanie potrzeb konsumpcyjnych właściciela i jego rodziny i ewentualnie pokrycie potrzeb rozwojowych. Jednak wypracowanemu zyskowi powinny towarzyszyć dodatnie wolne przepływy, które świadczą o utrzymaniu płynności finansowej. Dodatnie przepływy pieniężne są szczególnie ważne w przypadku małych podmiotów gospodarczych, gdyż nawet krótkotrwały brak płynności finansowej, mimo dodatniego wyniku finansowego, może prowadzić do bankructwa i upadłości.

Stąd też w przypadku MSP maksymalizacja wartości może być traktowana jako cel nadrzędny, zaś maksymalizacja zysku i utrzymanie płynności finansowej jako cele podrzędne.

A zatem można wyznaczyć można dwie kategorie celu działalności. W długim okresie jest to maksymalizacja wyniku finansowego, natomiast w krótkim okresie utrzymanie płynności finansowej.

Studiując literaturę przedmiotu zarówno krajową jak i zagraniczną należy zwrócić uwagę, iż koncepcja zarządzania wartością przedsiębiorstwa skierowana jest do specyfiki funkcjonowania dużych przedsiębiorstw. Obok wartości finansowych koncepcja ta uwzględnia również aspekty niefinansowe, które mogłyby być niemożliwe do zidentyfikowania ze względu na specyfikę MSP. Koncepcja zarządzania wartością przedsiębiorstwa charakterystyczna jest dla dużych firm, które dysponują odpowiednim

zapleczem w postaci działów finansowych, zajmujących się wdrażaniem odpowiednich procedur mających na celu pomnażanie wartości dla właścicieli.

Powyższe przesłanki, jak również moje wcześniejsze badania empiryczne w obszarze zarządzania wartością przedsiębiorstwa, skłoniły mnie do głębszej eksploracji zagadnień koncentrujących się wokół możliwości zarządzania wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach. Na podstawie przeprowadzonych głębokich studiów polskiej i zagranicznej literatury z zakresu zarządzania finansami w małych i średnich przedsiębiorstwach, sprawozdawczości finansowej MSP, analizy finansowej strategii zarządzania w grupie małych i średnich podmiotów, dostrzegłam, iż pewne obszary wiedzy są słabiej rozpoznane.

Moje zainteresowania w zakresie możliwości zarządzania wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach wynikają z dostrzeżenia występowania w literaturze przedmiotu luki informacyjnej polegającej na tym, że dostępne metody zarządzania wartością przedsiębiorstwa dedykowane są przede wszystkim dużym przedsiębiorstwom, których specyfika działalności, strategię oraz cele działalności są zdecydowanie różne od małych i średnich podmiotów. Opracowania te nie proponują rozwiązań uwzględniających specyfikę małych i średnich podmiotów. Pojawia się zatem problem badawczy dotyczący zarządzania wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach. W literaturze brakuje publikacji zawierających kompleksowe podejście do zarządzania wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach. Wszystkie dostępne opracowania poświęcone są zarządzaniu wartością jednak tylko i wyłącznie w dużym przedsiębiorstwie. Natomiast ze względu na znaczne różnice w filozofii i celach, stosowane podejście nie uwzględnia specyfiki grupy małych i średnich podmiotów. Bardzo istotne z punktu widzenia luk badawczych jest również kwestia sposobu finansowania działalności przez podmioty zaliczane do grupy MSP, ponieważ to właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa w dużej mierze nie są zainteresowane pozyskaniem finansowania z rynku kapitałowego. Dotychczas nie przeprowadzono na szerszą skalę badań identyfikujących elementy kreowania wartości w małych i średnich podmiotach.

Identyfikacja wymienionych luk sprawiła, że podjęłam próbę ich wypełnienia w pracy pt. *Wielowymiarowe podejście do zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie*. Moim zamiarem było po pierwsze przedstawienie specyfiki funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw, po drugie zidentyfikowanie w praktyce procesów kreowania, pomiaru i zarządzania wartością w grupie małych i średnich podmiotów.

Rozważania podjęte w pracy odwołują się zarówno do nauk o zarządzaniu jak i nauk o ekonomii i finansach.

Na podstawie studium literatury przedmiotu wskazałam na następujące problemy:

1. Ograniczone znaczenie małych przedsiębiorstw na rynku kapitałowym, a także niski stopień transparentności transakcji w tym segmencie rynku nie sprzyja zainteresowaniu analityków finansowych zarządzaniem wartością przedsiębiorstwa. Skutkiem tego jest ograniczony dostęp do narzędzi zarządzania wartością dla małych i średnich przedsiębiorstw,
2. Specyfika małego podmiotu sprawia, że może on wykorzystać niektóre techniki zarządzania oraz posiada ograniczone możliwości dokonywania wyborów strategicznych. W większości przypadków strategie mają charakter niesformalizowany,
3. Duże i małe przedsiębiorstwa mimo, iż złożone z podobnych elementów składowych, znacznie się różnią. Różne uwarunkowania, cele i filozofie działania sprawiają, że zachowanie małych i dużych przedsiębiorstw na zmiany w otoczeniu w wielu przypadkach jest nieporównywalne,
4. Dążenie do wzrostu wartości przedsiębiorstwa jest dążeniem do wzrostu bogactwa jego właścicieli. Idea zarządzania zorientowanego na wzrost bogactwa właścicieli, utożsamiana jest ze skomplikowanym systemem zarządzania wartością przedsiębiorstwa (VBM) co nie oznacza, że właściciele nie mogą się bogacić również bez tych narzędzi. Bogactwo nie zawsze oznacza bezwzględne dążenie do bogactwa stricte finansowego. Na bogactwo właścicieli małych przedsiębiorstw składają się czynniki, które nie mają odzwierciedlenia w VBM.

Wykazane problemy są często powodem wątpliwości czy jednostka kreuje wartość przedsiębiorstwa.

Na podstawie wskazanych przesłanek sformułowałam podstawowy problem badawczy, dotyczący elementów, które należy uwzględnić tworząc system zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie.

Przedmiotem moich badań jest kapitał obrotowy, kapitał zaangażowany, zysk operacyjny oraz przepływy pieniężne a także ich determinanty i sposób obliczania.

Powyższy problem badawczy ujęłam w formie dwóch pytań:

1. Jaki jest cel działalności małych i średnich przedsiębiorstw.

2. Jakie elementy należy uwzględnić tworząc system zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie.

Tak sformułowane problemy badawcze wyznaczyły kierunek prowadzonych badań, które nie ograniczają się do warstwy opisowej, diagnostycznej lecz są próbą wyjaśnienia zachodzących zjawisk i procesów.

W pracy postawiłam sobie cele ogólne, poznawcze, użyteczne oraz teoretyczne. Celem ogólnym opracowania jest więc stworzenie systemu pomiaru wartości przedsiębiorstwa, który pozwoliłby zarządzać wartością dla właściciela małego przedsiębiorstwa. Uniwersalny charakter zaproponowanego systemu pozwolił spojrzeć na problem pomnażania wartości przedsiębiorstwa zarówno przez pryzmat właściciela jak i menadżera. Menadżer będzie zainteresowany narzędziami wspomagającymi bieżące i strategiczne zarządzanie podmiotem. Z kolei właściciel zainteresowany będzie narzędziami pozwalającymi mierzyć wzrost wartości zainwestowanego w przedsiębiorstwo kapitału. Przyjmując, że w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw bardzo często właściciel jest jednocześnie akcjonariuszem i menadżerem, system będzie dostarczał informacji do zarządzania oraz do pomiaru wartości przedsiębiorstwa.

Celem pomocniczym jest:

- określenie celu działalności małych i średnich podmiotów
- analiza zakresu sprawozdania finansowego sporządzanego przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa,
- identyfikacja wpływu rachunkowości kreatywnej i agresywnej na prezentowane sprawozdanie finansowe,
- ocena wpływu manipulacji księgowych na wynik finansowych.
- identyfikacja czynników wartości w grupie małych i średnich przedsiębiorstw.

Celem teoretycznym opracowania jest wskazanie elementów systemu zarządzania wartością przedsiębiorstwa w małych i średnich podmiotach. Do jego realizacji przeprowadziłam gruntowne studia literaturowe. Za cel teoretyczny uznałam również wyjaśnienie i uporządkowanie podstawowych kategorii i pojęć związanych z tematem pracy w świetle krytycznej analizy literatury przedmiotu.

Celem poznawczym jest określenie i implementacja czynników wpływających na zarządzanie wartością przedsiębiorstwa. Cel praktyczny jest konsekwencją wymiaru poznawczego. Usystematyzowanie czynników, które należy uwzględnić przy zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa w małym i średnim podmiocie.

Cel pracy postanowiłam zrealizować opisując i charakteryzując następujące zagadnienia:

- małe i średnie przedsiębiorstwa są największą grupą podmiotów funkcjonujących na rynku,
- cele przyświecające prowadzeniu małego i średniego przedsiębiorstwa,
- sprawozdanie finansowe jako podstawa podejmowania decyzji menedżerskich,
- podstawowa problematyka zarządzania wartością przedsiębiorstwa,
- rozpoznanie związków pomiędzy zarządzaniem wartością a możliwościami pomiaru i oceny wartości w odniesieniu do małych i średnich podmiotów.

W pracy zbadalam wskazane problemy w dwóch płaszczyznach: teoretycznej i empirycznej. W części teoretycznej zastosowałam krytyczną analizę literatury i kompleksową analizę rozwiązań sfery regulacyjnej dotyczących badanego problemu.

Istotne z punktu widzenia postawionego głównego celu pracy jest wskazanie elementów systemu zarządzania wartością przedsiębiorstwa w małym i średnim podmiocie.

Badania teoretyczne zostały poszerzone o analizę wyników opublikowanych badań empirycznych.

W części empirycznej pracy, w celu sprawdzenia informacji pochodzących z systemu zarządzania wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach wykorzystałam metody analizy finansowej. Do analizy przyjąłm lata 2012 – 2017. W pierwszej fazie posłużyłam się również badaniami ankietowymi, na podstawie których wybrałam grupę małych i średnich podmiotów. Na podstawie danych finansowych tych przedsiębiorstw wdrożyłam system zarządzania wartością przedsiębiorstwa.

Układ rozprawy jest ściśle podporządkowany realizacji celów pracy. Nawiązuje on do zaleconego w literaturze metodologicznej podziału na: wprowadzenie, tekst główny, wnioski końcowe, spisy i załączniki.

Zakres pracy:

Zakres przedmiotowy: Zakresem pracy jest wielowymiarowy system zarządzania wartością przedsiębiorstwa w małym i średnim podmiocie. Zbadano elementy, które można wykorzystać w specyfice grupy MSP.

Zakres podmiotowy: Podmiotem badań były polskie przedsiębiorstwa zaliczane do grupy małych i średnich podmiotów. Ankiety rozesłane zostały do 428 przedsiębiorstw. W określonym terminie wróciło 176 ankiet. Wśród zwróconych ankiet 151 przedsiębiorstw było skłonnych do przekazania informacji finansowych. Drugi etap obejmował klasyfikację przedsiębiorstw przez pryzmat specyfiki prowadzonej działalności oraz kryterium własności. Przedsiębiorstwa podzielone zostały przy pomocy kryterium ilościowego na mikro, małe i średnie podmioty, oraz przy pomocy kryterium rodzajowego na przedsiębiorstwa produkcyjne, handlowe, usługowe i deweloperskie.

Zakres przestrzenny: przeprowadzone badania miały charakter ogólnopolski.

Realizacja poszczególnych rozdziałów obejmowała: analizę współzależności zjawisk, analizę czynnikową, metodę eksploracji danych, badania ankietowe, co koresponduje zarówno z metodyką badań jakościowych jak i ilościowych.

Aby osiągnąć zaprezentowane wcześniej cele posłużyłam się również takimi metodami jak: metoda indukcji, metoda badań ankietowych skierowanych do małych i średnich przedsiębiorców, metoda naukowej abstrakcji pozwalającej na identyfikacje istotnych elementów kształtujących wartość przedsiębiorstwa.

Praca ma charakter teoretyczno – empiryczny i składa się ze wstępu, sześciu rozdziałów i zakończenia.

W rozdziale pierwszym zatytułowanym „Charakterystyka sektora małych i średnich przedsiębiorstw” zaprezentowałam teoretyczne problemy definiowania pojęcia przedsiębiorstwa. Następnie omówiłam ewolucję w zakresie definiowania małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej oraz w Polsce. W rozdziale tym wskazałam również determinanty oraz czynniki wspierające rozwój małych i średnich przedsiębiorstw. W moim przekonaniu ważnym osiągnięciem rozdziału jest określenie kierunku rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw oraz wskazanie czynników wpływających na ich rozwój. Rozdział drugi „Społeczne aspekty zarządzania finansowego” podzielony został na pięć części. W części pierwszej porównałam dwie teorie: człowieka ekonomicznego i człowieka realnego. Omówiłam teorie przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem teorii behawioralnej. Następnie przedstawiłam miejsce behawioryzmu w finansach i rachunkowości. Rachunkowość behawioralną powiązałam z oczekiwaniami odbiorców informacji księgowych. Określiłam wpływ rozwiązań rachunkowości behawioralnej na rozwój rachunkowości agresywnej. W rozdziale tym zrealizowałam cele pomocnicze związane z wpływem rachunkowości kreatywnej i agresywnej na prezentowane sprawozdanie finansowe a także wpływem manipulacji księgowych na wynik finansowych. Ważnym osiągnięciem rozdziału II jest zaproponowanie powiązania zarządzania behawioralnego ze społeczną odpowiedzialnością biznesu. **Zgodnie z ideą społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw wszystkie podmioty stanowią integralną część społeczeństwa. Przedsiębiorstwa odpowiedzialne społecznie wdrażają koncepcje i metody zarządzania, oparte na dobrych relacjach z partnerami biznesowymi, otoczeniem firmy oraz jej pracownikami. Wyrazem doceniania idei CRS jest tworzenie szeregu narzędzi ułatwiających zarządzanie i implementację społecznej odpowiedzialności do strategii przedsiębiorstwa. Te najbardziej popularne to m.in.: SA 8000 czy AA 1000. SA 8000 (*Social Accountability 8000*) – standard**

przygotowany w 1998 roku przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną dotyczący społecznej odpowiedzialności biznesu. Norma ta określa odpowiedzialność społeczną organizacji. Głównym obszarem oddziaływania normy są kwestie pracownicze, jak również elementy związane z prawami człowieka. Aspektów behawioralnych w finansach doszukiwałam się również w próbach wyjaśnienia zachowań inwestorów przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych na rynkach finansowych. Ważnym osiągnięciem jest wskazanie czynników, które wpływają na podejmowanie decyzji finansowych przez inwestorów, czy też decyzji związanych z prowadzeniem księgowości przez służby księgowe (praktyki manipulacji wynikami księgowymi).

W rozdziale trzecim zatytułowanym „Problematyka tworzenia wartości w małych i średnich przedsiębiorstwach” zrealizowałam cele teoretyczne związane z określeniem podstawowych elementów zarządzania wartością przedsiębiorstwa. W pierwszej kolejności zdefiniowałam zarządzanie finansami przedsiębiorstw oraz zarządzanie wartością przedsiębiorstwa. Szczególną uwagę poświęciłam płynności finansowej jako jednemu z obszarów zarządzania finansami. Następnie wskazałam, jakie zmienne będą wykorzystywane w systemie zarządzania wartością przedsiębiorstwa. Określiłam więc strategie gospodarowania kapitałem obrotowym, następnie usystematyzowałam problem ustalania kapitału zaangażowanego. Dopelnieniem rozdziału trzeciego jest problematyka związana z gospodarką środkami pieniężnymi. Ważnym osiągnięciem rozdziału trzeciego jest udowodnienie, iż obok wyniku finansowego ważnym komponentem zarządzania finansami kapitał zaangażowany oraz wskazanie najważniejszych czynników, które powinny być uwzględnione w budowie systemu zarządzania wartością. W rozdziale IV zatytułowanym „Wielowymiarowy system informacji finansowej dla podejmowania decyzji menedżerskich w małych i średnich przedsiębiorstwach” zrealizowałam cel pomocniczy w postaci analizy zakresu sprawozdania finansowego sporządzanego przez mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. W rozdziale tym zaprezentowałam zasady i metody sporządzania sprawozdania finansowego w grupie małych i średnich podmiotów. Omówiłam z jakich uproszczeń może korzystać mały podmiot oraz jak uproszczenia w zakresie sprawozdawczości finansowej odnoszą się do zarządzania wartością przedsiębiorstwa. Przeprowadziłam kompleksową, krytyczną ocenę uproszczeń w zakresie sprawozdawczości finansowej zaproponowanych przez ustawę o rachunkowości. Ważnym osiągnięciem rozdziału czwartego jest wskazanie z jednej strony negatywnych skutków uproszczeń w sprawozdawczości finansowej dla małych i średnich przedsiębiorstw oczywiście przez pryzmat zarządzania wartością, z drugiej strony wskazanie luk informacyjnych niezbędnych do zarządzania wartością. Opierając się na rozważaniach

zawartych w rozdziale trzecim, w rozdziale V „Behawioralny system zarządzania wartością przedsiębiorstwa”, zbudowałam system, który pozwala na zarządzanie wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie. Zaproponowany system składa się z czterech filarów: kapitału obrotowego i zaangażowanego, zysku operacyjnego przed opodatkowaniem, wolnych przepływów pieniężnych oraz „karty zarządzania wartością przedsiębiorstwa”. Rozdział ten składa się odpowiednio z czterech części. Każda z nich odpowiada filarowi zarządzania wartością przedsiębiorstwa. Tym samym w rozdziale piątym zrealizowałam cel główny pracy, ale również cel pomocniczy w postaci identyfikacji czynników wartości w grupie małych i średnich przedsiębiorstw. W rozdziale tym wskazałam również w jaki sposób można pozyskać informacje finansowe dostępne w sprawozdaniach finansowych.

Zbudowany system zarządzania wartością pozwolił inaczej spojrzeć na wyniki finansowe i sytuację przedsiębiorstwa. W przeciwieństwie do niewielkich modyfikacji w rachunku zysków i strat, struktura bilansu oraz sprawozdanie z przepływów pieniężnych zostały znacząco zmodyfikowane. Celem modyfikacji jest uzyskanie pełniejszego obrazu sytuacji finansowej przedsiębiorstwa oraz pełniejszego odzwierciedlenia przepływów pieniężnych. Przede wszystkim zrezygnowałam z tradycyjnego podziału na aktywa i pasywa na rzecz prezentacji kapitału zaangażowanego, z wyszczególnieniem kapitału obrotowego, oraz źródeł jego finansowania podzielonych na kapitał własny oraz zadłużenie netto. Dzięki zmianom w strukturze rachunku zysków i strat wielkości charakteryzujące newralgiczne obszary działalności przedsiębiorstwa są widoczne bezpośrednio w sprawozdaniu finansowym.

Jednym z istotniejszych elementów zarządzania przedsiębiorstwem oraz jego wartością jest zarządzanie kapitałem obrotowym. Szeroko znane są przypadki upadłości powodowanych nadmiernym zaangażowaniem dostępnych środków w finansowanie kapitału obrotowego i wywołana tym utrata płynności. Standardowe sprawozdanie finansowe udostępnia te informacje w sposób rozproszony, zaciemniając w ten sposób obraz przedsiębiorstwa. Wskazane powyżej niedoskonałości wyeliminowane zostały w pierwszej płaszczyźnie zaproponowanego systemu. Dokumentem źródłowym w tym przypadku jest pierwszy element sprawozdania finansowego – bilans. Należy zwrócić uwagę, że zastosowanie uproszczeń dla mikroprzedsiębiorstw, które proponuje znowelizowana ustawa o rachunkowości, w ograniczonym zakresie prezentuje dane konieczne do przeprowadzenia analizy. Aby prawidłowo ustalić aktywa i zobowiązania bieżące niezbędne jest wykorzystanie bardziej szczegółowych danych, które pozwolą na kontrolę i ocenę wielkości poszczególnych składników. Informacje te mają ogromne znaczenie w przypadku, gdy uzyskane wielkości nie

są zadowalające i wymagają korekt czy też monitorowania. W literaturze przedmiotu zestawienie takie nazywane jest „bilansem wartości”. Przy czym bilans wartości nie jest ustalony w podziale na aktywa i pasywa, natomiast równowaga zachodzi pomiędzy kapitałem zaangażowanym a całkowitym finansowaniem. Kapitał zaangażowany ustalony jest na podstawie kapitału obrotowego, który skorygowany został o rzeczowe aktywa trwałe, wartości niematerialne i prawne, inwestycje, pozostałe aktywa, pozostałe zobowiązania oraz rezerwy.

Z drugiej strony całkowite finansowanie opiera się na kapitale własnym, zobowiązaniach finansowych o charakterze długoterminowym, długoterminowych należności finansowych, środkach pieniężnych, pożyczkach i kredytach oraz krótkoterminowych zobowiązaniach finansowych.

W niniejszym opracowaniu zwróciłam uwagę, że przedsiębiorstwo może kreować zysk, ale nie koniecznie charakteryzować się dobrą płynnością finansową dlatego też drugi element systemu zarządzania wartością firmy w małym i średnim podmiocie stanowić będzie wynik finansowy. O ile pierwszy element systemu zarządzania wartością opiera się na bilansie i zaproponowałam w nim istotne zmiany (odejście od podziału na aktywa - majątek i pasywa - źródła finansowania) o tyle wykorzystanie rachunku zysków i strat nie wymaga daleko idących zmian. Przede wszystkim zaproponowane wielkości mają na celu wyeliminowanie słabości zysku księgowego.

W przypadku spółek kapitałowych uzyskane wielkości takie jak NOPAT będą stanowiły podstawę do wyliczenia dodatkowych mierników wartości, takich jak EVA. Z drugiej strony EBITDA może być traktowana jako cel działalności, przy czym będzie to raczej stosunek EBITDA do wielkości sprzedaży, a nie sama wielkość. W przypadku tego elementu przedsiębiorstwo musi prowadzić ewidencję kosztów w układzie rodzajowym, gdyż stanowią one ważny element poszczególnych segmentów wyniku finansowego. W dużej mierze dokumentem źródłowym będzie tutaj porównawczy rachunek zysków i strat.

Stąd też, moim zdaniem, odnosząc problem wyniku finansowego do zarządzania wartością małego i średniego przedsiębiorstwa należało zwrócić uwagę na wady księgowego wyniku finansowego oraz wprowadzić kategorię, która byłaby ich pozbawiona.

W przypadku dużych przedsiębiorstw podstawowym miernikiem wypracowanego wyniku finansowego była ekonomiczna wartość dodana. Dla małego i średniego przedsiębiorstwa, które nie jest zainteresowane rynkiem kapitałowym, nie ma potrzeby wyliczenia

ekonomicznej wartości dodanej, dlatego najwłaściwszym parametrem oceny wypracowanego wyniku finansowego jest zysk EBITDA.

Proponowana struktura sprawozdania z przepływu środków pieniężnych skupia się na prezentacji i analizie wolnych przepływów pieniężnych dostępnych dla właścicieli. Trzecim elementem są wolne przepływy pieniężne (FCF), które odpowiadają kolejnemu elementowi sprawozdania finansowego, rachunkowi z przepływu środków pieniężnych. Ta część ma szczególne znaczenie dla małych przedsiębiorstw, które nie mają obowiązku sporządzania tego elementu sprawozdania finansowego. Behawioralny system zarządzania wartością przedsiębiorstwa zbudowany został w taki sposób, aby dostarczyć informacji, które pozwolą na ustalenie wolnych przepływów pieniężnych.

Uzupełnienie w postaci wolnych przepływów pieniężnych jest podyktowane przede wszystkim tym, że sam zysk księgowy nie jest najlepszym wyznacznikiem wartości przedsiębiorstwa. Zbyt duża rozbieżność pomiędzy wypracowanym zyskiem a faktycznymi środkami pieniężnymi może spowodować, że mimo iż przedsiębiorstwo będzie osiągało zysk księgowy, to jednak nie będzie pomnażania wartości dla właścicieli. Często występuje sytuacja, gdy zyskowne przedsiębiorstwo osiąga negatywny FCF, z czego jasno wynika przyszłe zwiększone zapotrzebowanie na finansowanie – poprzez kapitał własny lub obcy – w wyniku czego zostaną pomniejszone przyszłe zyski ze względu na wzrost kosztów finansowych. FCF wskazuje więc w jakim zakresie przedsiębiorstwo może się rozwijać przy zachowaniu zdolności do wypłaty dywidendy.

Zarządzanie skierowane na pomnażanie wartości wymaga ciągłego monitorowania wyników danego przedsiębiorstwa. Dlatego też zbudowany system może służyć do planowania i monitorowania kondycji finansowej jednostki.

Ważnym osiągnięciem rozdziału piątego jest odpowiedź na postulowaną lukę jaka jest wynikiem zapotrzebowania na informacje związane z zarządzaniem wartością przedsiębiorstwa.

Ocena efektywności zarządzania wartością wymaga wskazania czynników, które wpływają na wartość oraz określenia miar oceny siły i jakości tych procesów. Mierniki efektywności mają dwie postaci: bezwzględną i względną. Dokonując dalszej klasyfikacji mierników oceny efektywności zarządzania wartością wyodrębniłam mierniki: księgowe (EBIT, EBITDA, NOPAT), finansowe (wolne przepływy pieniężne) oraz rynkowe (EVA, MVA, SVA). W ramach pierwszej grupy wyodrębnia się mierniki, które bazują na różnych kategoriach wyniku finansowego. Uzupełnieniem mierników księgowych, są mierniki

finansowe. Mierniki te opierają się na przepływach pieniężnych. Trzecia grupa, czyli mierniki rynkowe, wykorzystują obie grupy mierników. Odnosząc te mierniki do specyfiki małych i średnich podmiotów, zarządzanie wartością przedsiębiorstwa w małych przedsiębiorstwach będzie opierać się na miernikach księgowych i finansowych, natomiast w przypadku przedsiębiorstw notowanych na giełdzie należy uwzględnić również mierniki rynkowe.

Wprowadzając behawioralny system zarządzania wartością przedsiębiorstwa uzyskuje się informacje dotyczące gospodarki kapitałem obrotowym, kapitałem zaangażowanym, dotyczące zysku na działalności operacyjnej oraz wolnych przepływów pieniężnych.

Uzupełnieniem systemu zarządzania wartością przedsiębiorstwa jest „karta zarządzania wartością przedsiębiorstwa”, która zawiera obok informacji omówionych powyżej także podstawowe mierniki księgowe, które pozwolą na dogłębną analizę zarządzania wartością przedsiębiorstwa.

Dla małych przedsiębiorstw, które notowane są na rynku finansowym New Connect, a więc korzystają z rynku kapitałowego, behawioralny system zarządzania wartością stanowi może podstawę do przeprowadzenia dalszej analizy.

W związku z tym, że obok właściciela będą występować inni udziałowcy zasadne będzie uzupełnienie systemu o mierniki takiej jak:

- ekonomiczna wartość dodana,
- wartość dodana dla akcjonariuszy,
- rynkowa wartość dodana.

Wielowymiarowy system zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie jest narzędziem, które uwzględnia specyfikę największej grupy podmiotów gospodarczych, czyli małych i średnich przedsiębiorstw. Poprzez analizę celów działalności mających charakter finansowy oraz niefinansowy, dobrany został zestaw mierników, które pozwolą na wdrożenie zarządzania wartością przedsiębiorstwa w tej grupie podmiotów.

Zwróciłam uwagę na fakt, iż tradycyjna analiza finansowa opiera się przede wszystkim na zysku księgowym. Jednak nie zawsze wzrost zysku oznacza pomnażanie wartości dla właścicieli. Jednocześnie zasygnalizowałam, że przedsiębiorstwo może kreować zysk, natomiast może mieć problem z płynnością finansową. Oznacza to, że wypracowany zysk nie musi w pełni pokrywać kosztu kapitału, a bogactwo udziałowców pomnażane jest, gdy istnieje nadwyżka zysku nad kosztem kapitału. Należy także zauważyć, że przepływy pieniężne, czyli gotówka w lepszym stopniu obrazuje czy jednostka pomnaża bogactwo właścicieli. Rozdział VI ma charakter empiryczny. Badania empiryczne obejmowały trzy

etapy. W pierwszej części dokonałam klasyfikacji małych i średnich przedsiębiorstw przy pomocy kryterium dostępności danych. Wprowadzając system zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie przeprowadziłam badania ankietowe skierowane do mikro, małych i średnich podmiotów, które nie są zainteresowane rynkiem kapitałowym. Do wybranej grupy badawczej 428 przedsiębiorstw wysłałam ankiety dotyczące możliwości pozyskania danych finansowych. Z przekazanych 428 ankiet w określonym terminie wróciło 176 ankiet, przy czym tylko 151 przedsiębiorstw skłonnych było do przekazania danych finansowych. Po analizie otrzymanej dokumentacji tylko 128 przedsiębiorstw przekazało pełne informacje. Przyjmując kryterium wielkości zawarte w ustawie o rachunkowości, przedsiębiorstwa zostały sklasyfikowane w trzy grupy: mikro, małe i średnie. Następnie przedsiębiorstwa sklasyfikowałam według kryterium profilu działalności. W ten sposób wyodrębniłam 60 przedsiębiorstw handlowych, 3 przedsiębiorstwa deweloperskie, 27 przedsiębiorstw usługowych oraz 38 przedsiębiorstw działających w branży produkcyjnej. Do systemu zarządzania wartością przedsiębiorstwa przyjąłm okres 6 lat. A zatem wszystkie podmioty, które prowadziły działalność w czasie krótszym niż 6 lat zostały wyłączone z badania. W kolejnym etapie do zaproponowanego systemu wprowadziłam dane uzyskując dla każdego przedsiębiorstwa informacje dotyczące kapitału obrotowego, kapitału zaangażowanego, zysku operacyjnego oraz przepływów pieniężnych.

W przypadku 30% przedsiębiorstw zaobserwowałam, iż mimo wykazywanego zysku, przedsiębiorstwa mają problemy z płynnością finansową. W przypadku blisko 20% przedsiębiorstw odnotowałam stratę, natomiast posiadały one zdolność do terminowego regulowania swoich zobowiązań. W przypadku blisko 15% badanych przedsiębiorstw stwierdziłam stratę oraz brak zdolności do terminowego regulowania swoich zobowiązań. W przypadku tej grupy podmiotów można było zaobserwować w całym badanym okresie tendencję spadkową zarówno w zakresie wyniku finansowego jak i przepływów pieniężnych.

35% badanych przedsiębiorstw wykazywało zysk oraz nie miało problemu z płynnością finansową. Obok analizy bezwzględnej przeprowadziłam analizę tendencji w zakresie podstawowych komponentów zarządzania wartością przedsiębiorstwa. W przypadku 43% zaobserwowałam tendencję wzrostową w zakresie kształtowania się EBITDA, w przypadku 16% przedsiębiorstw wypracowany zysk był niesystematyczny, natomiast nie odnotowano znaczącego spadku. 6% przedsiębiorstw wykazywało spadek wypracowanego EBITDA.

Analizując ujemny EBITDA stwierdziłam, że w przypadku 23% badanych jednostek odnotowano zmniejszenie straty, natomiast 5% wykazywało stratę na podobnym poziomie,

3% wykazywało niesystematyczną stratę, 4% przedsiębiorstw wykazywało tendencję wzrostową straty.

W przypadku badanej grupy podmiotów stwierdziłam, że 23% przedsiębiorstw prowadziło politykę finansową mającą na celu minimalizowanie straty a w efekcie uzyskanie dodatniego EBITDA. Oceniając wolne przepływy pieniężne należy wskazać, iż w przypadku 55% zaobserwowano dodatnią wartość. W przypadku 20%, mimo ujemnej wartości, odnotowano prawidłową tendencję, 25% wartość ujemną, z nieprawidłową tendencją. Uzyskane wyniki mają odzwierciedlenie zarówno w płynności finansowej jak i poziomie kapitału obrotowego.

Po przeanalizowaniu wszystkich komponentów systemu zarządzania wartością przedsiębiorstwa ustaliłam, iż 59% przedsiębiorstw maksymalizowało zysk, lub wykazywało prawidłową tendencję w tym zakresie. W przypadku 70% podmiotów można mówić o maksymalizacji wartości przedsiębiorstwa na co wskazują wartości bezwzględne: wypracowany zysk, wolne przepływy pieniężne lub tendencja: zmniejszenie straty, ujemnych wolnych przepływów pieniężnych. W przypadku 30% nie jest stosowana polityka mająca na celu zarządzanie wartością przedsiębiorstwa, lub też prowadzona jest nieudolnie.

Ze względu na dużą objętość dokumentów źródłowych w niniejszym opracowaniu zaprezentowałam trzy przedsiębiorstwa. Pierwszy podmiot to przedsiębiorstwo handlowe, natomiast drugi podmiot to mikroprzedsiębiorstwo działające w branży deweloperskiej. Wielowymiarowy system zarządzania wartością przedsiębiorstwa może być stosowany zarówno przez podmioty, które zainteresowane są rynkiem kapitałowym, jak i te które nie są zainteresowane pozyskaniem finansowania zewnętrznego. Podstawową różnicę można zaobserwować w przypadku kategorii zysku ekonomicznego oraz ekonomicznej wartości dodanej. W przypadku tej grupy przedsiębiorstw do zarządzania wartością wprowadzony został wskaźnik ekonomicznej wartości dodanej, który zastąpił zysk operacyjny po opodatkowaniu, ale uwzględnił średni ważony koszt kapitału, czyli stopę zwrotu jakiej oczekują inwestorzy z zainwestowanego kapitału. Dlatego też do analizy dołączyłam przykład zastosowania powyższego systemu w małym przedsiębiorstwie, które zainteresowane jest finansowaniem zewnętrznym i notowane jest na rynku finansowym New Connect. Na podstawie przeanalizowanych spółek zauważyłam, iż wielowymiarowy system zarządzania wartością faktycznie dostarcza niezbędnych informacji na temat pomnażania bądź „niszczenia” wartości dla właścicieli. W przypadku pierwszego analizowanego przedsiębiorstwa zwróciłam uwagę na następujące kwestie:

1. Prowadzone działania wydają się wskazywać na rozwój oraz systematyczne poprawianie sytuacji finansowej Spółki.
2. Osiągnięty wzrost przychodów obrazuje zdecydowaną poprawę wyników Spółki,
3. Kluczowym czynnikiem wspomagającym poprawę rentowności w okresie było istotne ograniczanie relacji kosztów działalności do przychodów ze sprzedaży,
4. Przedsiębiorstwo mniej uwagi poświęcało na osiągane marże, traktując priorytetowo skalę działalności,
5. Na przestrzeni lat widoczny jest istotny wzrost przychodów ze sprzedaży oraz stabilna rentowność,
6. Należy jednak zwrócić uwagę na konieczność poprawienia zarządzania kosztami i marżami, należnościami oraz zaniechanie praktyki nierespektowania terminów płatności dla dostawców.

W przypadku drugiego przedsiębiorstwa wykorzystując system zarządzania wartością wskazałam na negatywną ocenę wyników przedsiębiorstwa, zarówno z uwagi na ponoszoną stratę jak i trudną sytuację bilansową.

Wskazałam, iż mimo ponoszonych strat, przedsiębiorstwo generowało dodatnie przyprływy pieniężne. Jednak dalsze istnienie badanej Spółki warunkowane jest podtrzymywaniem działalności przez udziałowców. Obraz Spółki przedstawia się niekorzystnie a biorąc pod uwagę poniesione straty oraz brak możliwości osiągnięcia przychodów pozwalających na pokrycie istniejących zobowiązań wobec udziałowców, przyszłość Spółki to zapewne szybka likwidacja, wkrótce po wyprzedaniu pozostających we władaniu Spółki części realizowanego projektu. Zatem w przypadku tej firmy system wskazuje na całkowity brak pomnażania wartości dla właścicieli. Powyższe rozważania wskazują, że stworzony wielowymiarowy system zarządzania wartością małego i średniego przedsiębiorstwa może być zastosowany przez firmy działające w różnych branżach oraz sporządzające sprawozdania finansowe różniące się istotnością danych.

W przypadku trzeciego analizowanego przedsiębiorstwa wskazałam na negatywny wzrost kapitału zaangażowanego oraz niewspółmiernie wysoki wzrost wartości kapitału obrotowego. Wskazałam na błędy związane z planowaniem zapasów. Zaobserwowałam, iż mimo dodatniego wyniku finansowego przedsiębiorstwo nie jest w stanie generować dodatnich przepływów pieniężnych. Przeprowadzona analiza zasygnalizowała pogorszenie wskaźników rentowności oraz dźwigni finansowej. Podsumowując należy zwrócić uwagę na zagrożenia

związane z ryzykowną sytuacją spółki, w której mimo osiągnięcia zysków z działalności, błędnie prowadzone zarządzanie zapasami powoduje narastające zadłużenie przedsiębiorstwa.

Zaproponowany system zarządzania wartością przedsiębiorstwa skierowany jest przede wszystkim do grupy małych podmiotów, w przypadku, których połączona jest funkcja właścicieli i menadżera. Jest to system, który nie wymaga posiadania zaplecza służb finansowych. Kompleksowy system zbudowany jest przy pomocy programu EXCEL. Podstawową zaletą jest to, że system ten może być wdrożony zarówno przez małe firmy, które są notowane na giełdzie papierów wartościowych, a więc takie, dla których istotny jest rynek kapitałowy, a także małe przedsiębiorstwa, które nie są zainteresowane pozyskaniem kapitału.

Podsumowując, o wkładzie przedstawionej monografii do **nauk o zarządzaniu** świadczy, w moim przekonaniu, podjęcie wymienionych działań w trzech wymiarach (poznawczym, metodycznym i aplikacyjnym):

1. Próba wypełnienia luki poznawczej poprzez wskazanie teoretycznych podstaw budowy systemu zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie, w tym:
 - a. Zweryfikowanie dotychczasowej wiedzy na temat zarządzania wartością przedsiębiorstwa, zaprezentowanie istoty zarządzania wartością oraz specyfiki małych i średnich podmiotów,
 - b. Zidentyfikowanie czynników kreowania wartości, które powinny być uwzględnione w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa,
 - c. Wskazanie wad uproszczeń w sporządzaniu sprawozdań finansowych, które mogą być stosowane przez małe firmy,
 - d. Budowa teoretyczno – opisowego systemu zarządzania wartością dla MSP.
2. Stworzenie metodyki badania kreowania wartości dla właścicieli małych i średnich podmiotów:
 - a. Przeprowadzenie analizy finansowej w oparciu o informacje zawarte w zaproponowanym systemie zarządzania wartością,

- b. Przeprowadzenie badania sprawozdań finansowych pod kątem dostępności danych finansowych niezbędnych do budowy systemu zarządzania wartością.
 - c. Zidentyfikowanie podstawowych komponentów stanowiących postawę systemu zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie.
3. Przyjęty obszar badawczy jest niezwykle istotny i ważny z punktu widzenia zarządzania finansami w małych i średnich przedsiębiorstwach. Problemami, z jakimi spotykają się przedsiębiorstwa to ciągle poszukiwanie takich kierunków działania, które pozwalają osiągnąć coraz wyższy poziom działalności gospodarczej, prowadzący do wzrostu ich wartości. Ważnym aspektem jest również dążenie do takiego usprawniania przedsiębiorstwa, aby osiągać coraz wyższą efektywność. Dlatego też istotne jest ciągle poszukiwanie metod prowadzących do wzrostu efektywności działalności gospodarczej. Zarządzanie skierowane na pomnażanie wartości wymaga ciągłego monitorowania wyników danego przedsiębiorstwa.
4. Zbudowany model jest odpowiedzią na lukę, jaka jest wynikiem zapotrzebowania na informacje związane z zarządzaniem wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach.
5. A zatem zarządzanie wartością przedsiębiorstwa postrzegać należy jako system, którego celem jest maksymalizacja wartości, oznaczająca konieczność maksymalizowania kapitałów przy generowaniu jak największych przepływów pieniężnych. Z drugiej strony zarządzanie wartością przedsiębiorstwa wymaga wprowadzenia do przedsiębiorstwa kryteriów oceniających skuteczność rozwiązań, a także identyfikacji wszystkich czynników mogących wpływać na wzrost wartości firmy. Koncepcja zarządzania wartością w małym i średnim podmiocie powinna koncentrować się na czterech elementach: prawidłowym definiowaniu nośników wartości, wybraniu odpowiednich mierników oceny kształtowania jej wartości, analizie korzyści osiąganych z różnych form realizowanych przedsięwzięć gospodarczych, włączeniu wszelkich stron zainteresowanych funkcjonowaniem przedsiębiorstwa
6. Te postulaty oraz specyfika małych i średnich podmiotów spowodowały, że w systemie zarządzania wartością firmy dla małych i średnich podmiotów uwzględniono

wymienione czynniki. Stąd też w systemie wzięto pod uwagę kapitał zaangażowany oraz wolne przepływy pieniężne. Ze względu zaś na potrzebę zastosowania kryteriów oceny wprowadzono aktywa bieżące, zobowiązania bieżące, kapitał obrotowy oraz cząstkowe wyniki finansowe.

7. Wielowymiarowy system zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie rozpatrywać można jako: narzędzie analityczno-finansowe dla zarządzających, narzędzie podejmowania decyzji inwestycyjnych dla właścicieli, narzędzie podejmowania decyzji gospodarczych interesariuszy.

Zaprezentowany system pozwala na monitorowanie w zakresie wypracowanego zysku. Wyodrębnione elementy pozwoliły na uzyskanie informacji wolnych od manipulacji księgowych. Obok monitorowania zysku niezwykle istotna jest kontrola płynności finansowej, dlatego też w systemie uwzględniony został kapitał obrotowy, który stanowi bufor bezpieczeństwa dla płynności finansowej oraz wolne przepływy pieniężne. Uzupełnienie wymienionych elementów stanowi zestawienie mierników finansowych zaprezentowanych w karcie zarządzania wartością przedsiębiorstwa, stanowiącej syntetyczne zestawienie wszystkich informacji niezbędnych do zarządzania wartością w małym i średnim przedsiębiorstwie.

Zbudowany system zarządzania wartością przedsiębiorstwa jest skondensowanym narzędziem do skutecznej oceny wyników finansowych, pomocnym również w identyfikowaniu obszarów, w których znajdują się potencjalne źródła przyszłego wzrostu wartości dla właścicieli. Z drugiej strony pozwala na wprowadzenie do małego przedsiębiorstwa podstawowych strategii zarządzania wartością przedsiębiorstwa bez konieczności budowania skomplikowanych modeli i kosztownych zespołów analityków.

VI. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych i współpracy międzynarodowej

W pierwszym okresie pracy w Katedrze Rachunkowości rozwijałam swoje zainteresowania naukowe związane z nowoczesną analizą finansową. Moje wysiłki badawcze skoncentrowane były na dostosowaniu nowoczesnej analizy finansowej do polskich realiów. Przełom lat dziewięćdziesiątych niósł za sobą koncepcje nowoczesnej analizy finansowej zaproponowanej przez Alfreda Rappaporta i Sterna Stewarda. Mimo, iż w Stanach

Zjednoczonych Ameryki, czy też w państwach Europy Zachodniej metody te cieszyły się dużą popularnością to w warunkach polskich można było zaobserwować pierwsze próby ich wdrożenia. Przedmiotem mojego zainteresowania było zastosowanie jednoznacznego wskaźnika, przy pomocy którego można ocenić w sposób obiektywny kondycję finansową podmiotu gospodarczego.

Równolegle z badaniami związanymi z nowoczesną analizą finansową w kręgu moich zainteresowań były problemy związane stricte z rachunkowością. Efekty moich badań wykorzystane oczywiście zostały w pracy dydaktycznej. Przytoczyć należałoby tutaj udział w opracowaniu podręcznika pod redakcją prof. dr hab. Haliny Buk (2005), czy też udział w badaniach statutowych: *„Standardy sprawozdawczości finansowej przy fuzjach i przejęciach spółek kapitałowych”* (2000).

Całość prac badawczych prowadzonych od 2000 roku zawarłam w mojej pracy doktorskiej pt. *„Wykorzystanie koncepcji ekonomicznej wartości dodanej do oceny sytuacji finansowej i wartości przedsiębiorstwa”*.

W rozprawie doktorskiej wskazałam możliwość zastosowania nowoczesnej analizy finansowej w realiach polskiej gospodarki. Zaproponowane rozwiązanie zostało zweryfikowane badaniami empirycznymi.

Rada Wydziału Finansów i Ubezpieczeń Akademii Ekonomicznej w Katowicach w dniu 29 czerwca 2006 roku nadała mi tytuł doktora nauk ekonomicznych.

W latach 2006 – 2009 moja praca naukowa była kontynuacją zagadnień poruszanych w rozprawie doktorskiej. Jednocześnie moje zainteresowania naukowe zaczęły ewoluować w kierunku wartości przedsiębiorstwa i zarządzania wartością przedsiębiorstwa. Miało to swoje odzwierciedlenie w artykułach oraz badaniach własnych. Problematyka modelu ekonomicznej wartości dodanej nadal pozostała w kręgu mojego zainteresowania. Świadczyć o tym artykuły opublikowane i wygłoszone na konferencjach krajowych i międzynarodowych.

Przykładem, może być tutaj artykuł: *„Alternatywne metody wyliczenia wartości dodanej”* wygłoszony na międzynarodowej konferencji, która odbyła się w Gdańsku w 2006 roku, czy też artykuł *„Koszt kapitału własnego i obcego, jako podstawowy komponent ekonomicznej wartości dodanej”* opublikowany w Zeszytach Naukowych Akademii Ekonomicznej w Katowicach. W artykułach tych zaprezentowana została przede wszystkim specyfika krajowych zasad rachunkowości i ich wpływ na możliwość zastosowania ekonomicznej wartości dodanej. Wskazując na liczne korekty jakim poddawane są komponenty ekonomicznej wartości dodanej oraz dużą elastyczność doboru korekt, rozpocząłam badania nad zasadnością doboru korekt i sposobu ich rozliczania. Problematyka

ma swoje odzwierciedlenie w artykule „Czy *ekonomiczna wartość dodana* ma swoje odzwierciedlenie w *sprawozdaniu finansowym*” opublikowanym i wygłoszonym na Ogólnopolskim Zjeździe Katedr Rachunkowości w Poznaniu w 2007 roku.

Posumowanie badań nad ekonomiczną wartością dodaną zawarłam w monografii wydanej przez Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne w 2009 roku – „*Ekonomiczna wartość dodana*”. Celem monografii była identyfikacja sposobu i zakresu wykorzystania koncepcji ekonomicznej wartości dodanej w ocenie rentowności i kondycji finansowej przedsiębiorstwa. W monografii przedstawiłam kompleksowo koncepcję ekonomicznej wartości dodanej, pokazując możliwości i sposoby jej wdrożenia.

W monografii zaproponowałam model wyliczenia ekonomicznej wartości dodanej, który może być wykorzystany przez wszystkie jednostki prowadzące działalność gospodarczą. Zaproponowany sposób wyliczenia ekonomicznej wartości dodanej zweryfikowany został przez badania empiryczne przeprowadzone w ramach współpracy z przedsiębiorstwem produkcyjnym – spółką z ograniczoną odpowiedzialnością z kapitałem zagranicznym.

W opracowaniu zaproponowałam korekty, które wykorzystać można stosując obowiązujące uregulowania prawne w zakresie rachunkowości obowiązujące w Polsce.

Przemiany gospodarcze mające miejsce w Polsce w latach dziewięćdziesiątych XX wieku przyniosły ogromne zmiany w sposobie postrzegania przedsiębiorstwa jako podmiotu gospodarczego. Wyeksponowani zostali właściciele przedsiębiorstwa jako osoby inwestujące własne wolne środki pieniężne i czerpiące z tego korzyści finansowe. Korzyści te są wynikiem pomnażania zainwestowanego kapitału. Stąd, z punktu widzenia inwestora, interesująca będzie ta inwestycja, która przyniesie najwyższą stopę zwrotu.

Niewątpliwie skuteczne sprawowanie kontroli właścicielskiej nad przedsiębiorstwem związane jest z potrzebą wykorzystania odpowiednich narzędzi oceny działalności przedsiębiorstwa.

Przykład empiryczny zaprezentowany w monografii jest efektem współpracy z przedsiębiorstwem działającym w branży motoryzacyjnej. Przyjęłam okres 10 lat - dane historyczne oraz czteroletnią prognozę.

Wykorzystując informacje zawarte w bilansie oraz rachunku zysków i strat, dokonano oceny kondycji finansowej przedsiębiorstwa ABC, stosując wskaźnik ekonomicznej wartości dodanej.

Z przeprowadzonych badań empirycznych wynika, że ekonomiczna wartość dodana jako miernik księgowego zysku jest lepszym miernikiem niż wskaźniki tradycyjne, gdyż rozpoznaje koszt kapitału, a tym samym zyskowność operacji. Ponadto, jest tak skonstruowany, że maksymalizacja może być określona jako nadrzędny cel działalności przedsiębiorstwa. Żaden z klasycznych mierników nie może być traktowany, jako cel działalności przedsiębiorstwa, gdyż maksymalizacja zysku księgowego, czy też księgowej stopy zwrotu nie prowadzi do wniosków, które mogłyby mieć zastosowanie w analizie finansowej przedsiębiorstwa.

Studiując problemy zarządzania wartością przedsiębiorstwa zaczęłam poszukiwać sposobu na powiązanie zarządzania wartością przedsiębiorstwa z rachunkowością. Badając wartość przedsiębiorstwa przez pryzmat księgowości zaczęłam łączyć wartość przedsiębiorstwa ustaloną w sposób księgowy z wartością rynkową przedsiębiorstwa. Zauważyłam, że w tej kwestii nie ma zgodności. Zaczęłam badać przyczyny takiej sytuacji. Wynikiem przeprowadzonych badań było ustalenie niedoskonałości kategorii księgowych takich jak np. wynik finansowy. Rozważania te mają swoje odzwierciedlenie w artykule opublikowanym w 2009 roku w Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości pt. *„Ekonomiczna wartość dodana jako jedna z metod wyceny wartości przedsiębiorstwa”*.

W konsekwencji rozwoju moich zainteresowań naukowych rozszerzył się zakres badawczy. Nowoczesna analiza finansowa została całkowicie podporządkowana zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa. Zainteresowania te mają swoje odzwierciedlenia w podjętych w 2009 roku badaniach własnych pt. *„Wykorzystanie nowoczesnych metod analizy finansowej do oceny sytuacji finansowej i majątkowej przedsiębiorstwa. Zarządzanie przez wartość”*. W przeprowadzonej analizie udowodniłam, że neoklasyczna koncepcja Alfreda Marshalla, mówiąca, iż nadrzędnym celem przedsiębiorstwa powinna być maksymalizacja zysku, stała się obecnie nieaktualna a nadrzędnym celem powinno być pomnażanie wartości. Rozważania i wnioski zawarte w badaniach własnych zostały opublikowane i wygłoszone na Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Zarządzanie wartością” organizowanej przez Katedrę Analizy i Strategii Przedsiębiorstw, która odbyła się w 2010 roku w Międzyzdrojach, w artykule: *„Wartość przedsiębiorstwa w świetle mierników księgowych i opartych na wartości”*. W artykule porównałam mierniki księgowe oraz mierniki oparte na wartości przez pryzmat wartości przedsiębiorstwa. W artykule tym udowodniłam, iż pomimo wielu wad jakie przypisuje się miernikom wartości (skomplikowane procedury wyliczenia, brak odzwierciedlenia informacji w sprawozdaniu finansowym), to jednak w sposób kompleksowy i pełny pozwalają one na prawidłowe zarządzanie wartością przedsiębiorstwa, czego nie

można uzyskać wykorzystując wskaźniki księgowe. Pozytywne przyjęcie referatu na konferencji spowodowało, że zdecydowałam się na dalsze badania nad wartością przedsiębiorstwa.

Dokonując wnikliwej analizy wartości przedsiębiorstwa zainteresowałam się czynnikami i miernikami wykorzystywanymi do wyceny wartości przedsiębiorstwa. W grupie czynników wyodrębniłam takie jak:

- stopę wzrostu przychodów netto ze sprzedaży,
- marżę zysku operacyjnego,
- stopę podatku dochodowego uiszczaną w gotówce.

Określiłam również siły napędowe wzrostu wartości przedsiębiorstwa. W artykule opublikowanym w 2010 roku *„Czynniki i mierniki wartości przedsiębiorstwa”* zaprezentowałam czynniki oraz siły napędowe kreowania wartości przedsiębiorstwa. Wskazałam na miejsce sprawozdania finansowego w ocenie wartości przedsiębiorstwa. Zaproponowałam bilans finansowo-analityczny, który pozwolił na uzyskanie informacji niezbędnych w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa.

Dalsze badania nad wartością przedsiębiorstw miały swoje odzwierciedlenie w artykule *„Zarządzanie efektywnością finansową współczesnego przedsiębiorstwa a jego wartość”*. W artykule tym zdefiniowałam podstawowe zasady efektywnego racjonalnego działania:

- maksymalny stopień realizacji celu przy danym nakładzie,
- minimalny nakład środków przy danym stopniu realizacji celu.

Zaprezentowałam podstawowe metody oceny efektywności finansowej przedsiębiorstwa, które mogą zostać wykorzystane w monitoringu finansowym. Omówiłam model Quick- test, metodę pentagonalną radaru Nagashimy, model Altmana. Również ten artykuł został zakwalifikowany do wygłoszenia na Międzynarodowej Konferencji Naukowej Zarządzanie wartością, która odbyła się w czerwcu 2011 roku.

Mój dalszy rozwój naukowy związany był z zarządzaniem wartością przedsiębiorstwa, ale coraz częściej sięgałam do powiązań ze sprawozdawczością finansową.

Zarządzanie wartością przedsiębiorstwa rozpatrywałam przez pryzmat czterech podstawowych elementów:

- kapitału zainwestowanego,
- zysku ekonomicznego,
- średniego ważonego kosztu kapitału,
- wolnych przepływach pieniężnych.

W artykule „*Kapitał zainwestowany w strategicznym zarządzaniu przedsiębiorstwem. Koszt oraz sposób pozyskania*” opublikowanym i zakwalifikowanym do wygłoszenia na Międzynarodowej Konferencji Finansowe Uwarunkowania Rozwoju Organizacji Gospodarczych w Warszawie, poruszyłam problem kapitału zainwestowanego oraz jego kosztu. Wskazałam na różnice, jakie istnieją pomiędzy kapitałem całkowitym a kapitałem zainwestowanym.

Na podstawie próby 9 spółek akcyjnych notowanych na Gieldzie Papierów Wartościowych, bazując na sprawozdaniach finansowych, oszacowałam wielkość kapitału zainwestowanego. Podstawowym wnioskiem, jaki wysunęłam po dokonaniu badania empirycznego była teza, iż sprawozdanie finansowe w klasycznej postaci nie dostarcza wystarczających informacji, które w bezpośredni sposób pozwolą na oszacowanie kapitału zainwestowanego.

Studiując problem kapitału zainwestowanego wskazałam na problemy, jakie istnieją przy jego ustalaniu. Wykorzystując sprawozdanie finansowe nie można uzyskać bezpośrednich informacji na temat kapitału zainwestowanego. Postawiłam, więc sobie pytanie czy można przekształcić bilans w taki sposób, aby przy zachowaniu wszystkich zasad rachunkowości, możliwe było uzyskanie kapitału zaangażowanego? Wnioski, które wyprowadzałam z dokonanych analiz coraz bardziej zachęcały mnie do badań dotyczących przekształcenia finansowego na potrzeby zarządzania wartością.

Analizując problem kosztu kapitału zaczęłam poszukiwać innych form finansowania działalności, które byłyby wolne od kosztu. Zainteresowałam się dopłatami udziałowców na przykładzie spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Wyniki badań opublikowałam w artykule „*Źródła pozyskiwania kapitału przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością – dopłaty udziałowców*” opublikowanym w monografii: *Współczesne wyzwania i kierunki rozwoju*, wydanej przez Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Zaprezentowałam sposób ujęcia dopłat w księgach rachunkowych oraz w sprawozdaniu finansowym. We wnioskach wskazałam na zalety, jakie związane są z dopłatami udziałowców.

Prowadząc badania na temat wartości przedsiębiorstwa analizie poddałam wartość godziwą w wartości przedsiębiorstwa. Porównałam wartość przedsiębiorstwa ustaloną w sposób księgowy z wartością godziwą tj. wartością rynkową. Badanie przeprowadziłam na próbie 20 firm notowanych na giełdzie papierów wartościowych. Z przeprowadzonej analizy wynika, iż nie ma zależności pomiędzy wartością rynkową a wartością księgową. Ustaliłam, iż różnica pomiędzy wartością rynkową a wartością księgową podyktowana jest przez dwa podstawowe czynniki: nie wszystkie aktywa i zobowiązania wyceniane są według wartości rynkowej oraz niektóre składniki aktywów nie są ujawniane w bilansie. Wyniki badań opublikowałam w

Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, w artykule pt. „*Odzwierciedlenie koncepcji wartości godziwej w wartości przedsiębiorstwa*”.

Problemy, jakie związane są z dostosowaniem sprawozdań finansowych do potrzeb zarządzania wartością przedsiębiorstwa zaprezentowałam w artykule pt. „*Wartość przedsiębiorstwa w sprawozdaniu finansowym*”. W artykule tym przeciwstawiłam ujęcie wartości przedsiębiorstwa ustalonego metodami majątkowymi z wartością przedsiębiorstwa ustaloną metodami dochodowymi.

Prowadząc dalsze badania nad wartością przedsiębiorstwa, ale również nad rozbieżnością pomiędzy wartością księgową a wartością rynkową postanowiłam skierować swoją uwagę na próby pomnażania wartości przy pomocy fuzji i przejęć. W przeprowadzonych badaniach pokazałam, iż większość transakcji nie powoduje pomnożenia wartości. Bardzo często motywami przejęć czy też fuzji są względy inne niż finansowe, a działania potencjalnych nabywców bardzo często są irracjonalne. W wielu przypadkach premia płacona za przejęcie jest bardzo wysoka i korzyści uzyskać mogą nie tyle akcjonariusze firmy przejmującej, co właściciele firmy przejętej. Zwróciłam również uwagę na efekt synergii. Wyniki tych badań zostały zaprezentowane na międzynarodowej konferencji naukowej Zarządzanie wartością, która się odbyła w 2012 roku. Zaprezentowany referat pt. „*Fuzje i przejęcia w kreowaniu wartości przedsiębiorstwa*” został przychylnie przyjęty i zachęcił mnie do dalszych badań w tej kwestii.

Dalsze rozważania na temat kreowania wartości przedsiębiorstwa w wyniku fuzji i przejęć zawarłam w artykule pt. „*Metod for estimating the growth In company value and shareholder value resulting from business combinations*”. Celem artykułu było zaprezentowanie mierników jakie można wykorzystać do oceny kreowania wartości przedsiębiorstwa oraz wartości dla akcjonariuszy w przypadku połączenia lub przejęcia przedsiębiorstwa. Prawidłowy dobór metody pozwala na oszacowanie czy faktycznie przeprowadzona fuzja czy też przejęcie spowodowało pomnożenie majątku właścicieli. Należy jednak pamiętać, że oprócz potencjalnych korzyści, każde połączenie niesie za sobą także i koszty. Wiele połączeń nie przyniosło oczekiwanego skutku i nie spowodowało powiększenia wartości właścicieli. Wiele fuzji czy też przejęć było niezrozumiałych z ekonomicznego punktu widzenia, a wręcz mogły mieć znamiona irracjonalnych działań, które nie tylko nie pomnożyły wartości, ale wręcz przyniosły odwrotny efekt. Najlepszym przykładem może być tutaj pierwsza w Polsce próba wrogiego przejęcia spółki Kruk.

Druga sfera moich zainteresowań naukowych związana jest z problematyką rachunkowości oraz jest owocem współpracy ze spółką, w której pełniłam funkcję doradczą przy pracach wdrożeniowych MSSF. Zainteresowania te mają swoje odzwierciedlenie w artykułach i wygłoszonych referatach. Przykładem może być tutaj artykuł zaprezentowany na Ogólnopolskim Zjeździe Katedr Analizy Finansowej, który odbył się w Spale w 2007 roku, organizowanym przez Uniwersytet Łódzki, pt. *„Wycena rzeczowych aktywów trwałych w ustawie o rachunkowości i międzynarodowych standardach sprawozdawczości finansowej”*. W artykule tym omówiłam i zaprezentowałam ujęcie rzeczowych aktywów trwałych według ustawy o rachunkowości oraz MSSF. Zaprezentowałam metody wyceny po początkowym ujęciu oraz na dzień bilansowy. Wskazałam podobieństwa i różnice pomiędzy rozwiązaniami krajowymi i międzynarodowymi.

Kolejnym problemem, jaki podjęłam w swoich badaniach były kontrakty długoterminowe. Rezultaty badań, metodyka, zaprezentowane zostały w badaniach własnych: *„Analiza sposobów ustalania przychodów i kosztów zakończonych oraz niezakończonych umów budowlanych w oparciu o obowiązujące uregulowania”* (2008)

Prowadząc badania w zakresie kontraktów długoterminowych w pierwszej kolejności zajęłam się rozliczaniem i ujęciem kontraktów długoterminowych w księgach rachunkowych. W roku 2007 wygłoszony i opublikowany został artykuł na temat kontraktów długoterminowych. Podjęty problem był tematem niezmiernie aktualnym, gdyż w literaturze praktycznie nie istniała kompleksowa charakterystyka rozliczania i ujęcia kontraktów długoterminowych w księgach rachunkowych. Podobnie jak w artykule opublikowanym w Spale w 2007 roku wskazałam podobieństwa oraz różnice pomiędzy rozwiązaniami krajowymi jak i międzynarodowymi. W artykule tym wskazałam także istotne różnice dotyczące kosztów uzyskania przychodów pomiędzy prawem podatkowym a prawem bilansowym. Zaproponowałam metody rozliczania kontraktów oraz porównałam rozwiązania krajowe z uregulowaniami międzynarodowymi. We wspomnianych badaniach własnych dotyczących kontraktów długoterminowych zajęłam się sposobem ustalania kosztów oraz przychodów z niezakończonych kontraktów długoterminowych.

Artykuł z 2008 roku, który powstał we współpracy z dr Iwoną Kumor pt. *„Utrata wartości rzeczowych aktywów trwałych, ich ewidencja i ujęcie w sprawozdaniu finansowym według uregulowań międzynarodowych i krajowych”* jest kontynuacją moich badań rozpoczętych w 2007 roku na temat rzeczowych aktywów trwałych. W artykule tym wskazałam przesłanki trwałej utraty wartości środków trwałych. I podobnie jak poprzednio także i tutaj wskazane zostały rozwiązania krajowe jak i międzynarodowe.

Celem powyższych prac była próba oceny rozwiązań międzynarodowych wskazanych w Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej. Analizując poszczególne składniki aktywów i pasywów oraz propozycje ich ujęcia według MSSF oraz UoR podjęłam próbę oceny czy faktycznie stosowanie standardów prowadzi do ujednolicenia zasad rachunkowości. Ostatnie 10 lat to okres istotnych i intensywnych zmian w prawie międzynarodowym w zakresie odnoszącym się do sprawozdań finansowych. Część tych zmian oceniałam krytycznie, co znalazło swoje odzwierciedlenie w artykułach. Przeanalizowałam i wykazałam rezultaty stosowania określonych rozwiązań prawnych, mające znaczenie dla użytkowników sprawozdań finansowych. Zwróciłam uwagę na negatywny wpływ tych zmian na jakość sprawozdania finansowego, w szczególności na porównywalność. Specyficzny sposób sporządzania sprawozdań finansowych według regulacji międzynarodowych wskazany został także w rozprawie habilitacyjnej.

Kolejny problem, jaki związany jest z moimi zainteresowaniami rachunkowością międzynarodową to wartości niematerialne a przede wszystkim nakłady na prace badawczo-rozwojowe. Temat ten wydaje się również interesujący z punktu widzenia prowadzonych wcześniej badań na temat ekonomicznej wartości dodanej, gdyż nakłady na prace badawczorozwojowe stanowią jedną z korekt. Badania te opublikowane zostały w artykule *„Ujęcie nakładów na prace badawczo rozwojowe według międzynarodowych standardów sprawozdawczości finansowej i ustawy o rachunkowości”*. W pracy tej zdefiniowałam problem kosztu zakończonych prac rozwojowych w ustawie o rachunkowości oraz Międzynarodowych Standardach Sprawozdawczości Finansowej. W artykule zawarta została analiza porównawcza proponowanych rozwiązań. Wskazane zostały podobieństwa oraz różnice. Badaniu poddałam problem ujęcia i wyceny nakładów na prace badawczo-rozwojowe. Tutaj także porównane zostały rozwiązania krajowe i międzynarodowe. Analizując problem wartości niematerialnych i prawnych zbadalam problem kosztu wytworzenia składnika WNiP we własnym zakresie. W artykule zwróciłam uwagę na następujące kwestie:

- MSSF wymagają podziału działań na część badawczą i rozwojową. Koszty poniesione na etapie prac rozwojowych mogą podlegać kapitalizacji przy spełnieniu szczególnych warunków. W przypadku przepisów krajowych brakuje regulacji w zakresie wydzielenia etapu prac badawczych i rozwojowych. Ustawa o rachunkowości nie precyzuje jednak zasad ujmowania nakładów w czasie działań badawczych,

- Zgodnie z MSR 38, wycena aktywów niematerialnych dokonywana jest według wartości godziwej, natomiast Ustawa o rachunkowości nie dopuszcza takiej możliwości,
- MSR 38 nakazuje przeprowadzenie weryfikacji okresu użytkowania, metody amortyzacji oraz wartości końcowej rocznie. Ustawa o rachunkowości wskazuje na obowiązek przeprowadzenia weryfikacji okresowo, przy czym nie definiuje częstotliwości prowadzenia weryfikacji.
- okres dokonywania odpisów amortyzacyjnych kosztów prac rozwojowych wg MSR zależy od czasu używania. W ustawie koszty prac rozwojowych powinny być amortyzowane przez okres nie dłuższy niż 5 lat.

Prace syntetyczne i badawcze dotyczące wybranych aspektów zarządzania wartością przedsiębiorstwa oraz problemy z pozyskaniem informacji ze sprawozdania finansowego, a także rozbieżności pomiędzy wartością księgową a wartością rynkową doprowadziły do powstania monografii pt. *„Model przekształcenia sprawozdania finansowego na potrzeby zarządzania wartością przedsiębiorstwa”*. Praca jest podsumowaniem badań nad przydatnością sprawozdań finansowych sporządzonych według ustawy o rachunkowości lub MSSR do zarządzania wartością przedsiębiorstwa.

Jednym z głównych powodów, dla których podjęłam ten problem była luka informacyjna jaka powstała na skutek niedoskonałości sprawozdania finansowego do realizacji nadrzędnego celu, jakim jest maksymalizacja wartości dla właścicieli. Okolicznością sprzyjającą takiemu badaniu było przede wszystkim to, że nie istnieje model, który pozwoliłby na przekształcenie sprawozdania finansowego w sprawozdanie pozwalające na pozyskanie podstawowych komponentów służących do zarządzania i monitorowania kreowanej wartości przedsiębiorstwa.

Autorska monografia *„Model przekształcenia sprawozdania finansowego na potrzeby zarządzania wartością przedsiębiorstwa”* opublikowana jest przez wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach w 2013 roku. Recenzentami wydawniczymi byli: prof. dr hab. Mirosław Krajewski z Uniwersytetu Gdańskiego oraz prof. dr hab. Bronisław Micherda z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Tematyka i zakres ściśle korespondowały z moimi zainteresowaniami naukowymi. Podstawą było sprawozdanie finansowe, którego postać jest niewystarczająca do zarządzania skierowanego na pomnażanie wartości. Motywacją do podjęcia badań w tym zakresie była obserwacja, że sprawozdanie finansowe sporządzane według ustawy o rachunkowości lub też MSSR nie dostarcza informacji niezbędnych do zarządzania wartością przedsiębiorstwa.

Otwiera to interesujące pole analizy najpierw teoretycznej a następnie badawczej – w jaki sposób przekształcić sprawozdanie finansowe, aby z jednej strony zgodne było z uregulowaniami prawnymi a z drugiej strony dostarczało informacji niezbędnych do zarządzania wartością.

Zbudowany model sprawozdania finansowego dla firm, których celem jest maksymalizacja wartości, pozwolił na porównywalność różnych podmiotów i zapewnił kontrolę, czy faktyczne wielkości wyliczonych mierników nie są "sztucznie" kreowane.

Głównym celem podjętych przez mnie badań było zbudowanie **modelu sprawozdania finansowego**, który dostarczać będzie informacji niezbędnych do zarządzania wartością przedsiębiorstwa dla zarządzających, właścicieli oraz interesariuszy.

Postawiłam pytanie, w jaki sposób można przekształcić sprawozdanie finansowe, aby było zgodne z zasadami rachunkowości, ale jednocześnie mogłoby służyć do zarządzania wartością.

Opracowanie to stanowi swojego rodzaju kompendium wiedzy w zakresie nowego spojrzenia na wykorzystanie obowiązującego sprawozdania finansowego w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa.

Przekształcone sprawozdanie zmienia perspektywę prezentacji przepływów środków pieniężnych, wprowadzając jako punkt wyjścia do analizy zadłużenie netto, a nie jak dotychczas – stan środków pieniężnych.

Zarządzanie skierowane na pomnażanie wartości wymaga ciągłego monitorowania wyników danego przedsiębiorstwa. Dlatego też zbudowany model przekształcenia sprawozdania finansowego może służyć do planowania i monitorowania kondycji finansowej jednostki.

Zbudowany model jest odpowiedzią na lukę, jaka jest wynikiem zapotrzebowania na informacje związane z zarządzaniem wartością przedsiębiorstwa. Weryfikacja modelu przeprowadzona została na firmach stanowiących WIG-20 udowodniła, że model ten może być stosowany przez wszystkie firmy z wyłączeniem banków i ubezpieczycieli. Przekształcone sprawozdanie finansowe może być wykorzystane w analizie prospektywnej i retrospektywnej. Pozwala na oszacowanie wartości przedsiębiorstwa, ale jednocześnie pozwala na monitorowanie poszczególnych komponentów, które służą do szacowania wartości.

Dalsze moje zainteresowania podzielić można na trzy nurty. Pierwszy nurt związany jest z zarządzaniem finansami jednostek sektora finansów publicznych, drugi nurt stanowi

kontynuację badań z zakresu sprawozdawczości finansowej i wartości przedsiębiorstwa oraz trzeci nurt związany zarządzaniem wartością w małych i średnich przedsiębiorstwach.

W związku z organizacją kierunku studiów podyplomowych z zakresu rachunkowości i sprawozdawczości budżetowej zainteresowałam się rachunkowością jednostek sektora finansów publicznych oraz jednostek non-profit. W 2013 roku opublikowałam w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego artykuł pt. *Analiza dochodów budżetowych na przykładzie gminy Pawłowice*, w którym omówiłam i przeanalizowałam dochody gminne na przykładzie gminy Pawłowice. Wybór jednostki nie był przypadkowy, gdyż jest to jedna z najprężniej rozwijających się gmin w województwie śląskim. Nowelizacja ustawy o finansach publicznych wpłynęła na zasady rachunkowości jednostek zaliczonych do sektora finansów publicznych. Ten wpływ przeanalizowałam i opublikowałam w 2014 roku w artykule *Wpływ zmian w finansach publicznych na zasady rachunkowości jednostek sfery budżetowej* – w Studiach Ekonomicznych, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach. Kolejne artykuły dotyczyły oceny i analizy sposobu finansowania oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego. Problem ten rozpatrywałam z punktu widzenia finansującego i finansowanego. I tak w artykule opublikowanym w Zeszytach Naukowych Organizacji i Zarządzania, Politechniki Śląskiej, w 2015 roku *Zasady finansowania oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego na przykładzie gminy Tychy*, zaprezentowałam zasady finansowania oświaty przez jednostki samorządu terytorialnego. Zaprezentowałam sposób finansowania szkolnictwa na szczeblu gminnym. Omówiłam zasady funkcjonowania jednostek samorządu terytorialnego (gminy) oraz jednostek budżetowych, jakimi są szkoły i przedszkola.

W artykule opublikowanym w 2015 roku w monografii *Sprawozdawczość i rewizja finansowa* Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie pt. *Źródła finansowania jednostek na przykładzie gminnego zespołu oświaty* wskazałam, w jaki sposób jednostki budżetowe powołane do prowadzenia działalności związanej z oświatą finansują swoją działalność. Jako metodę badawczą przejęłam badania empiryczne obejmujące okres czterech kolejnych lat.

Problematyka dotycząca środków trwałych jest jedną z trudniejszych kwestii księgowych w jednostkach sektora finansów publicznych. W przypadku jednostek sektora prywatnego, ale również państwowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich jednostek budżetowych, gminnych, powiatowych i wojewódzkich zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych problem ten reguluje Ustawa o rachunkowości.

Zmiany w finansach publicznych podyktowane nowelizacją Ustawy o finansach publicznych spowodowały również nowelizację Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie zasad

rachunkowości oraz planów kont. Nowe przepisy wprowadzone zostały rozporządzeniem z dnia 5 lipca 2010 roku w sprawie szczególnych zasad rachunkowości i planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej. Zapis w rozporządzeniu wskazuje, iż jednostki sektora finansów publicznych prowadzą rachunkowość zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, z uwzględnieniem zasad określonych w ustawie o finansach publicznych.

W artykule pt. *Ocena gospodarowania środkami trwałymi na przykładzie Zespołów Szkół w Tychach* w: *Standardy rachunkowości jednostek sektora finansów publicznych. Wyzwania dla praktyki*, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach, wskazałam na odmienny sposób ujmowania i umarzania środków trwałych w jednostkach budżetowych i samorządowych zakładach budżetowych. Sposób gospodarowania, problemy ewidencyjne, inwentaryzacyjne zaprezentowane zostały na przykładzie kilku wybranych Zespołów Szkół w Tychach. Obok jednostek oświatowych przeanalizowałam również w jaki sposób inne podmioty finansują swoją działalność. W artykule opublikowanym w 2016 roku w *Problemach Zarządzania* pt. *Finansowe podstawy działalności Państwowych Gospodarstw Leśnych Lasy Państwowe*, wskazałam na fakt, iż system finansowy Lasów Państwowych jest odrębny i nie należy do systemu finansów jednostek sektora finansów publicznych, podmiotów prawa handlowego czy przedsiębiorstw państwowych, jednak charakteryzuje się specyficznymi warunkami produkcji, przez co powstaje szereg problemów i wątpliwości natury księgowej. Celem artykułu była prezentacja w jaki sposób funkcjonują Lasy Państwowe, co stanowi źródło ich przychodów oraz jakie ponoszą koszty, by ostatecznie osiągnąć zysk pozwalający im sprawnie funkcjonować w polskiej gospodarce. Z kolei w artykule pt. *The financial instruments of family policy in Poland* opublikowanym w *Economic and Social Development* w Lisbonie poruszyłam problem działalności socjalnej państwa.

Drugi nurt moich zainteresowań nadal związany jest z zarządzaniem wartością przedsiębiorstwa i wykorzystywaniem do tego celu sprawozdań finansowych. W artykule pt. *Polityka rachunkowości a kierunki zmian raportowania w przedsiębiorstwach*, opublikowanym w *Studiach Ekonomicznych*, Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach wskazałam na potrzebę rozszerzenia sprawozdania finansowego. Takie rozszerzenie stanowić

może raport społecznej odpowiedzialności czy raport zrównoważonego rozwoju, które należą do raportów ujawniających informacje dotyczące większej liczby zagadnień związanych z działalnością przedsiębiorstwa. Szczególnie w czasie kryzysu gospodarczego okazało się, że informacje finansowe nie są wystarczające i powinny zostać uzupełnione o opis zidentyfikowanych rodzajów ryzyka o charakterze ekologicznym, etycznym i społecznym oraz ich wpływu na działalność przedsiębiorstwa w długim i krótkim okresie. Rozbudowa sprawozdań finansowych wymaga więc dostosowania polityki rachunkowości każdego podmiotu, aby dodatkowe informacje były rzetelne i prawdziwe.

Omawiane w literaturze oraz wykorzystywane w praktyce modele sprawozdawczości społecznej podzieliłam na trzy grupy:

1. Raport uwzględniający informacje na temat dodatkowej działalności o charakterze społecznym, stanowiący uzupełnienie i wzbogacenie informacji o charakterze finansowym,
2. Raport zintegrowany z rachunkowością finansową i pozwalający na ustalenie wyniku finansowego skorygowanego o pożądane i niepożądane efekty działalności społecznej,
3. Raport zastępujący rachunkowość finansową poprzez wprowadzenie kompleksowego modelu kosztów i korzyści społecznych dla oceny działań podejmowanych przez korporację z punktu widzenia społeczeństwa.

W opublikowanym w 2017 roku w Zagrzebiu artykule pt. *The multidimensional nature of managing the value of a tourist enterprises*, określiłam czynniki, które wpływają na wartość w przedsiębiorstwie turystycznym.

Problematykę potrzeb rozszerzenia w zakresie sprawozdawczości finansowej wskazałam również w kolejnych artykułach. Artykuł opublikowany w 2014 roku w monografii *Sprawozdawczość i rewizja finansowa – problemy kwantyfikacji wartości i ryzyka* pt. *Potrzeby informacyjne akcjonariuszy i interesariuszy a raportowanie wartości* oraz w 2016 roku w monografii *Rachunkowość warta poznania* pt. *Ocena działań w zakresie społecznej odpowiedzialności biznesu przedsiębiorstw działających w branży turystycznej*.

Problem zarządzania wartością przedsiębiorstwa ściśle związany jest z wynikami finansowymi jednostki, dlatego też moje zainteresowania naukowe skierowałam na problemy związane z wpływem praktyk księgowych na poziom wyniku finansowego. Zainteresowania te mają swoje odzwierciedlenia w kolejnych artykułach. Poruszona problematyka może zostać podzielona na trzy grupy. Pierwsza grupa dotyczy wpływu rachunkowości kreatywnej i

agresywnej na wynik finansowy i zaprezentowana została w artykułach opublikowanych w 2015 roku *Od rachunkowości kreatywnej do oszustw księgowych wpływających na poziom wyniku finansowego przedsiębiorstwa*, oraz *Rachunkowość kreatywna a rachunkowość agresywna – próba poprawy wyniku finansowego jednostki gospodarczej* czy też w opublikowanym w 2018 roku i zakwalifikowanym do wygłoszenia w Rabacie artykule pt. *From behavioral accounting to aggressive accounting*. Druga grupa artykułów dotyczy poprawy wyniku finansowego poprzez optymalizację kosztów, czy też metody wyceny. W artykule pt *Optymalizacja kosztów w tworzeniu wartości przedsiębiorstwa* zakwalifikowanym do wygłoszenia na Międzynarodowej konferencji Zarządzanie kosztami przedsiębiorstwa w warunkach ryzyka i opublikowanym przez Politechnikę Częstochowską, wskazałam w jaki sposób przedsiębiorstwa optymalizują koszty w celu kreowania wartości dla właścicieli. W artykule opublikowanym w 2014 roku pt. *Pomiar wartości przedsiębiorstwa a pomiar zysku w rachunkowości*, wskazałam, że zysk księgowy w zarządzaniu wartością przedsiębiorstwa jest kategorią niewystarczającą. Zaproponowałam więc w jaki sposób przekształcić można zysk księgowy w zysk ekonomiczny. Zaprezentowałam powiązania pomiędzy zyskiem a środkami pieniężnymi, ale przez pryzmat kreowania wartości dla właścicieli. W artykule *Zarządzanie czynnikami wpływającymi na poziom wyniku finansowego podstawowej działalności operacyjnej biur podróży na przykładzie Rainbow Tours SA* przeanalizowałam czynniki, które wpływają na wynik finansowy w takich specyficznych warunkach jakimi jest biuro podróży. Z kolei w artykule *Optymalizacja kosztów w tworzeniu wartości przedsiębiorstw w: Zarządzanie kosztami przedsiębiorstwa w warunkach ryzyka*. Aspekty teoretyczne opublikowanym przez Wydział Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, dokonałam oceny kosztów oraz sposobów ich optymalizacji przez pryzmat zarządzania wartością. W opublikowanym w 2017 roku w Pradze artykule pt. *The effect of fair value and historical cost on financial performance – a comparative outlook*, przeanalizowałam wpływ pomiaru wartości godziwej oraz kosztu historycznego na wynik finansowy.

Ostatni nurt moich zainteresowań naukowych związany jest z małymi i średnimi przedsiębiorstwami. W pierwszym etapie moich badań starałam się wprowadzić opublikowany w 2013 roku model przekształcenia sprawozdania finansowego do warunków małych i średnich przedsiębiorstw. Rozważania te zaprezentowałam w artykule: *Model przekształcenia sprawozdania finansowego jako narzędzie zarządzania wartością przedsiębiorstwa w małych, średnich i dużych przedsiębiorstwach*. Głos w dyskusji, opublikowanym przez Uniwersytet Warszawski w 2015 roku. W artykule pt. *The*

Development of the Smes Sector in Poland opublikowanym w: Economic and Social Developmen w Belgradzie dokonałam analizy funkcjonowania grupy małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. W artykule opublikowanym i wygłoszonym na konferencji na Politechnice Częstochowskiej pt. *Zmiany w zakresie prezentacji kosztów w sprawozdaniu finansowym mikro, małych i średnich podmiotów a zarządzanie wartością przedsiębiorstwa*, zwróciłam uwagę na problem uproszczeń w zakresie sprawozdawczości finansowej mikro i małych przedsiębiorstw a zarządzanie wartością przedsiębiorstwa. Z kolei w artykule pt. *A multidimensional approach to value management in a small and medium-sized enterprise* opublikowanym w 2018 roku w Belgradzie zwróciłam uwagę na kreowanie wartości w małych i średnich przedsiębiorstwach.

Podsumowując swoje osiągnięcia naukowe po doktoracie mogę stwierdzić, że:

- a. Jestem autorką 55 publikacji. W języku angielskim opublikowałam 8 artykułów, w tym na liście wyróżnionej Web of Science 3 prace.
- b. W języku polskim publikowałam 46 prac, w tym 3 samodzielne monografie naukowe, jestem redaktorem jednej monografii. W polskich recenzowanych czasopiśmie opublikowałam 28 prac, ponadto publikowałam 14 rozdziałów w recenzowanych monografiach naukowych. Moje prace ukazały się w recenzowanych publikacjach o zasięgu krajowym oraz wydawnictwach renomowanych polskich ośrodków uniwersyteckich. Prace publikowałam w Polskim Wydawnictwie Ekonomicznym, CeDeWu, w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Szczecińskiego (11 prac), w Zeszytach Naukowych Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach (10 prac), w Wydawnictwie Politechniki Częstochowskiej (2 prace), w Wydawnictwie Uniwersytetu Warszawskiego (4 prace), w Wydawnictwie Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie (3 prace). W Wydawnictwie Uniwersytetu w Olsztynie, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu w Kielcach, Uniwersytetu w Toruniu oraz Politechniki Śląskiej opublikowałam po 1 pracy. Jeden artykuł opublikowałam w Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości oraz w miesięczniku Rachunkowość. Wymienione prace opublikowane były w Pradze, Belgradzie, Zagrzebiu, Rabacie, Lizbonie oraz w Odessie.

Liczba moich cytowań wynosi odpowiednio według bazy:

- a. Web of Science (WoS) 4, współczynnik Hirscha 1;
- b. Google Scholar: 89, współczynnik Hirscha 3;

- c. BazEkon: 70, współczynnik Hirscha 2;
- e. Po uzyskaniu doktoratu otrzymałam 4 nagrody za pracę naukową:
 - 2006- Nagroda naukowa zespołowa stopnia drugiego Rektora AE w Katowicach,
 - 2007– Nagroda naukowa zespołowa stopnia drugiego Rektora AE w Katowicach,
 - 2009– Nagroda naukowa zespołowa stopnia drugiego Rektora AE w Katowicach,
 - 2010– Nagroda naukowa Rektora UE w Katowicach,
- d. Zrealizowałam 11 tematów w ramach badań statutowych Katedry Rachunkowości oraz 2 tematy badań własnych.
- e. Wzięłam udział w 36 konferencjach krajowych i międzynarodowych.
- f. Jestem członkiem Stowarzyszenia Księgowych w Polsce,
- g. W ramach współpracy w biznesem brałam udział w kilku projektach związanych z zarządzaniem wartością.
- h. W latach 2017-2018 odbyłam dwa staże zagraniczne.